

Mező Gábor

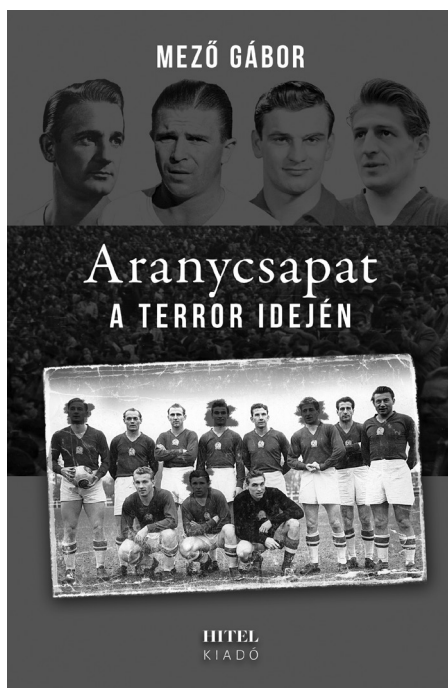
Aranycsapat a terror idején

Hitel Kiadó, 2025. február

Rövid tartalom

Képzeljük el, hogy ma a magyar válogatott a világ messze legerősebb, legzseniálisabb csapata. És közben megtört, megfélemlített, látszólag aranyéletet élő, de bármikor letartóztatható, erőszakkal beszervezhető, megalázható játékosokból áll. Van olyan tagja, aki pár éve még a politikai rendőrség kényszerrel besorozott tisztje volt (Hidegkuti Nándor). Egyik csapattársát korábban internálták (Lóránt Gyula), a másikat letartóztatta, majd elengedte ugyanaz az „államvédelem” (Grosics Gyula). Másokat erőszakkal „raboltak el” szeretett klubjukból (Deák Ferenc, Kocsis Sándor, Czibor Zoltán), egyikükből később besúgót „kreáltak” (Czibor). Volt társuk, akit már a nagy sikerek idejére kivégeztek (Szűcs Sándor), más, túlélve a szovjet kényszermunkatábort, nemigen tetszett a rendszerhű szövetségi kapitánynak (Sebes Gusztáv), így nem lehetett válogatott (Raduly József). Voltak, akik még időben elmenekültek az országból (Kubala László), mások pedig hiába voltak világklasszisok, nem volt esélyük bekerülni a nemzeti csapatba. Ez (is) volt az Aranycsapat.

Mező Gábor új könyve visszavezet egy szörnyű korszakba, a Rákosi-diktatúrába, korábban már ismert és teljesen ismeretlen történeteket, tragédiákat felidézve. De a végkicsengés mégsem keserű: bár az Aranycsapat klasszisai csak a pályán lehettek szabadok, varázslatos játékkal hitet, reményt, boldogságot adtak egy sötétségre és félelemre kárhoztatott nemzet számára.

Részlet a könyvből

Az „áruló”

A „feketeöves” futballrajongók között közismert, hogy a „Bambának” nevezett Deák Ferenc a Szentlőrincben AC-ben vált ismert, válogatott labdarúgóvá, majd 1947-ben – amit a kommunisták cinikusan a „fordulat évének” neveztek, értsd: akkor csalták el előbb a választást, közben rátámadva a Kisgazdapártra – a Ferencvároshoz igazolt. Deák ekkor már Európa-klasszis csatár volt. Említettem, hogy '49-ben még közel hatvan góllal gólkirály, majd 1950-ben a nagy rivális Újpesthez „igazolt”.

„A szíve fradista maradt, de mivel az átigazolás valódi oka soha nem derülhetett ki, ezért az Üllői úton Gerébnek, árulónak nevezték – mondta erről már 2002-ben a felesége.

– Az újpesti szurkolók ugyanakkor meg a fradista mivolta miatt nem szerették igazán.”¹

Egy bélyeg, amit végig hordoznia kellett. Amelynek háttéréről nem beszélhetett. Csak a rendszerváltoztatás után derülhetett ki, hogy valójában mi történt.

„Siófokon énekeltem a Ferencváros indulót. [...] állítólag tiltott volt, de szerintem nem volt tiltott, és akkor ott összegyűlt egy-két ember, akivel összebalhéztam és ebből lett ilyen botrány és akkor... [...] egyenruhások voltak, ÁVH-sok. S akkor ott én, sajnos, mind a kettőt leütöttem, és ebből lett egy kis botrány, és amikor aztán bíróságra vagy izére került volna sor, megkérdezte tőlem az egyik vezető, hogy mi akarok lenni. Futballista vagy ülni akarok? Erre én azt mondtam, inkább futballozni tovább. S így aztán Csáki Sándor fölkeresett engem, és azt mondta, hogy te már Dózsa-játékos leszel.”²

Ennyi, ezzel el is dőlt. Csákinak, a magyar futball (egyik) kommunista Keresztapájának (lesz még róla szó) volt egy visszautasíthatatlan ajánlata. Az ágyban nem egy lófej, hanem egy börtönrács hevert. Ki választotta volna a fogságot? Én nem hiszem.

Persze nem mindenkit vihetek el, a Fradi teljes megszüntetését, másodosztályba züllesztését senki sem akarta. (Akkor még.) Volt fradista, aki választhatott. Dalnoki Jenő – vagy a zseniális, feltehetően az Aranycsapatból sem „kiológó” Lakat Károly – végül a Ferencvároshoz maradt. De hogyan?

„Bozsikkal bementünk az akkori hadügyminiszterhez, Farkas Mihályhoz, ő mondta, hogy menjek át a Honvédba, mert akkor ott volt a Tóth III. leűnőfélben – nyilatkozta Dalnoki, persze már 1994-ben, amikor megtehetette. – Nagyon jó játékos volt, de hát már megöregedett. Mondtam, hogy nem megyek és akkor éjjel elvittek katonának,

1952-ben. Úgy, hogy odabilincseltek a gépkocsinhoz. Nemcsak engem, ilyen szökevények voltak mások is. Engem is úgy vittek el, és két évet így szolgáltam le. És nem egyszer volt, hogy húsz kilométeres menetgyakorlatot, tízet oda, tízet vissza éjjel megcsináltam és másnap játszottunk a Honvéddal. Nem voltak szíobajosak.”³

Nem. Bár Farkas a találkozón állítólag megdicsérte a klubhűségéért – miután Dalnoki elmondta, hogy mindenképp a Fradinál marad –, azért elküldte érte az autót. Persze legalább nem a Katonapolitikai Osztályra vagy az ÁVH-ra vitték, az Andrássy út 60-ba. Abban az időben ezt is meg kellett becsülni. A Nép-hadseregnek aztán gyötörték, kószoltgatták, hátha feladja, és kihalásszák Tóth III utódját. De Dalnoki nem volt puha már akkor sem. Igaz, kétszeresen is megfizette az árat.

Bár a kőkemény védőnek jó esélye volt arra, hogy bekerüljön a későbbi Arany-csapatba, az 1952-es olimpián megsérült, és hiába kapta meg a társaival együtt ő is az aranyérmét, Sebes Gusztáv később sem kért belőle. Legközelebb 1956-ban válogatták be újra, két évvel a vb-ezüst után, akkor, amikor már nem az addig érinthetetlen, Rákosiék feltétlen bizalmát élvező edző irányította a csapatot. A legendás bekk papíron három klubcsapatban (FTC, ÉDOSZ, Bp. Kinizsi) is játszott, de jól tudjuk, hogy ez valójában egy volt és maradt: a Ferencváros.

„Abból a legendás Kinizsiből – Rákosi jóvoltából hívták így a Ferencvárost – sajnos egyre kevesebben vagyunk – emlékezett már Dalnoki halála idején a csapattárs Orosz Pál. – Úgy állt fel a csapat, hogy Gulyás, Ombódy, Kispéter, Dalnoky [így írták a cikkben], Szabó, Dékány, Kertész, Orosz, Mátrai, Vilezsál, Fenyvesi. Közülük már sajnos eltávozott Ombódy Imre, Kispéter Miska, most Dalnoki Jenő, de Kertész Tomi, Mátrai Sanyi és Vilezsál Osi is. Hogy milyen fradisták voltunk, hiába volt a csapat neve Kinizsi, kabátunk hajtókéja alatt mindig hordtuk az FTC-jelvényt...”⁴

Közben Deák Ferenc Újpestre kerülve, a Dózsánál már sohasem lett a régi. Amúgy is két dudás próbált játszani egyetlen csárdában, hiszen posztriválisa, Szusza Ferenc is történelmi klasszis volt. Sebes egyébként őt sem szívelhette. Pedig kiállt a náci, a nyilasok ellen.

„Szerelmes lett a második világháború alatt – olvasom róla az emlékezést. – A lány zsidó származású volt, így Feri, annak ellenére, hogy fülig szerelmes volt belé, úgy döntött, hogy segít neki kimenekülni Svédországba. Ha úgy tetszik, feláldozta a szerelmet azért, hogy megmentse a lány életét. Micsoda emberi tartás kellett ehhez! Talán ez lehetett az oka, hogy később sem lett felesége. Soha nem mesélt minderről, apámtól tudom. Még az 50-es években is érkeztek hozzá csomagok Svédországból, a hála jeléül.”⁵

Érkeztek hát a csomagok, a levelek. S kéznél voltak azok a szorgalmas káderek is, akik ezeket felbontották, elemezték, jelentették azt a magántitkot, amit esetleg fontosnak vélték. Azt sem tudjuk, hogy kik. Hányan hallottak arról, hogy

A felvétel a Ferencváros mexikói túráján 1947 nyarán készült. Mike István, Szusza Ferenc (kölcsönjátékos), Sárosi György, Puskás Ferenc (kölcsönjátékos), Lakat Károly. (Fotó: Fortepan, ad.: Szabó József)

Kádár János felesége, a diktatúra „első asszonya” is az ÁVH „levéllenőrző” osztályán dolgozott? Igaz, a Kádár-rezsim idején ki hallhatott volna erről? Elképzelem, ahogyan ez a szürkécske nő vizslatja a felbontott küldeményeket, és azon tűnődik, most kit juttasson a terrorlegények – és terrorleányok – kezére.

De ennél érdekesebb, hogy miért nem játszott Szusza? A Dózsa hatalmas szempontból akkoriban viszonylag kedvelt csapat volt – bár nem véletlenül nem emelték fel Rákosiék a Honvéd, az MTK szintjére, nyilván ugyanúgy tartottak a szurkolóitól, ahogyan a fradistáktól –, Szusza pedig termékeny klasszis. Bár sohasem volt gólkirály, egész életében „ontotta” a gólokat. Összesen háromszázkilencvenhárom szerzett az első osztályban, ezzel máig rekorder.

¹ Budapest XVIII. kerület – Városkép, 2002/10. szám.

² Nemzeti Sport, 1994. július 26.

³ Nemzeti Sport, 1994. július 26.

⁴ Napló, 2006. február 5.

⁵ bunteto.com/politikai-oka-volt-hogy-szusza-ferenc-nem-keruelhetett-be-toebbszoer-a-valogatotba

⁶ FourFourTwo, 2013/2. szám.

⁷ Sztár Sport, 2006/32. szám.

⁸ Sztár Sport, 2006/32. szám.